

SEURAKUNNALLE PALAUTUVAT HAUTAKIVET

Suomen hautaustoiminnan keskusliitto

12.3.2019

Eija Leskinen

Hautakivet Suomessa

- ▣ Hautakivet ovat parasta mahdollista kivilaatua
- ▣ Onko murskaus ainoa vaihtoehto?
- ▣ Kirkon ilmasto-ohjelma
- ▣ Kirkon ympäristödiplomi
- ▣ Kiertotalousnäkökulma?
- ▣ Asiaa pohtivat seurakunnat, Kirkkohallitus, kiviliikkeet, Kiviteollisuusliitto, Suomen hautaustoiminnan keskusliitto jne.

Hautakivien menekki

- Uusia hautakiviä myydään Suomessa enää 15.000 kpl vuodessa.
- Hoitotoimenpiteitä hautakiville tehdään 30.000 kpl vuodessa.
- Syitä uusien kivien menekin pienenemiselle:
 - tuhkausten lisääntyminen, jolloin samaan hautaan mahtuu enemmän vainajia ja koskemattomuusajat ovat lyhyempiä
 - muistolehdot ja sirottelualueet
 - kierrätyskivet



Palautuvien muistomerkkien määrä?

- ▣ Vantaa 20-30 kpl/v
- ▣ Kouvola 40 kpl/v
- ▣ Heinola 30-50 kpl/v
- ▣ Helsinki 300-400 kpl/v
- ▣ Turku-Kaarina 400 kpl/v

Muistomerkin omistaja?

- ▣ Kun haudan hallinta-aika on päättynyt ja omaiset eivät enää halua jatkaa hallinta-aikaa, seurakunta tarjoaa hautaoikeuden haltijalle tilaisuuden poistaa hautamuistomerkki. Kun kuusi kuukautta on kulunut ja hautamuistomerkkiä ei ole poistettu, siirtyy muistomerkki hautausmaan ylläpitäjän omaisuudeksi vastikkeetta, hautaustoimilain 14 §:n mukaisesti. Välittömästi muistomerkin poistamisen jälkeen seurakunnat yleensä mielellään panevat kiven varastoon vuoden-parin ajaksi mahdollisten tiedustelujen varalta.
- ▣ Mutta tuon seurakunnan varoajan (1-2 vuotta) jälkeen seurakunnat mielellään tyhjentävät kivivarastonsa.

Muistomerkin säilyttäminen

- ▣ Mikäli hautausmaalla joudutaan suorittamaan valintaa säilytettävien ja hävitettävien muistomerkkien välillä, voidaan valintakriteereinä säilyttämisen puolesta pitää ainakin seuraavia:
 1. muistomerkki on 1800-luvulta (useimmilla hautausmailla muistomerkin ikäkriteeri on syytä kuitenkin asettaa myöhemmäksi);
 2. muistomerkki on ajalleen tyypillinen;
 3. muistomerkki on muodoltaan harvinainen tai erityisen kiinnostavasti koristeltu;
 4. muistomerkissä on kiinnostava muistokirjoitus;
 5. muistomerkki on pystytetty paikkakunnan tai Suomen historian kannalta muistamisen arvoiselle henkilölle tai tapahtumalle;
 6. muistomerkki tai sen osa on taideteos.

Paikka säilyttämislle

- ▣ Joko omalla paikallaan, 'museoalueena'
- ▣ Omalla paikallaan taskumuistolehtona
- ▣ Siirrettynä omaksi ryhmäksi 'haudanomaisesti'
- ▣ Erillinen hautamuistomerkkikokoelma

'Hautakiven palasia löytyi omakotialueelta – ei rikosta mutta ikävää'

- ▣ Lahden Kariston päiväkodin ja koulun viereiseltä ranta-alueelta on löytynyt vanhojen hautakivien palasia. Lahden seurakuntayhtymä otti kivet haltuunsa ja selvittää asiaa (2015).



Hautakiven uudelleenkäyttö

- ▣ Hautapaikka myydään kivineen
- ▣ Uusi nimi hiotaan käänköpuolelle
- ▣ Kiveen lisätään nimilaatta (edullisin ja ekologisin tapa)
- ▣ Näin säilyy myös historiatieto
- ▣ Toki nimi voidaan hioa poiskin
- ▣ Pitää ymmärtää, ettei vanhassa kivessä ole takuuta

- ▣ Tällä hetkellä Suomen seurakunnista ainakin Porissa ja Forssassa on jo mahdollisuus ottaa hautakiveksi sellainen vanha kivi, joka on jo päätynyt seurakunnan omistukseen.

Viherrakentamiseen

- ▣ Työstettävänä mahdollisesti ensin kiviveistämöllä
- ▣ Muurit, kolumbaariot, muistelupaikat
- ▣ Lahti, Helsinki, Jyväskylä jne.



Lahjoitus

- ▣ Taideoppilaitokseen
- ▣ Kivialan oppilaitokseen
- ▣ Kiviliikkeille, ostavat arvokkaampia kiviä ja kivilaatuja 30€/m, reunakiviä 10€/m
- ▣ Muuta?

Tunnistetiedot pois

- ▣ Uudemmat koneelliset kaiverukset voidaan poistaa hiekkapuhaltamalla 5 mm
- ▣ Voidaan hioa useamman kerran
- ▣ Vanhat kaiverukset ovat syvemmällä, kivi ehkä lohjennut

Hautasymboliikka



- Ankkuri
- Aurinko
- Daavidin tähti
- Enkeli
- Jeesus
- Joutsen
- Kaksi lintua
- Kala
- Kielo
- Kirja
- Kolmio
- Kristusmonogrammi
- Kukka
- Kyyhkynen
- Kädet
- Laiva
- Lamppu
- Lehvä
- Liekki
- Lintu
- Lyyra
- Orjantappura

- Pallo
- Perhonen
- Portti
- Puolikuu
- Puu
- Risti
- Rukoilija
- Ruusu
- Seppele
- Simpukankuori
- Soitin
- Sureva ihminen
- Sydän
- Säteet
- Tiimalasi
- Tähti
- Uurna
- Vene
- Viljantähkä
- Yksityiset ja harvinaiset merkit



Miten hautausmaakulttuuri tulee muuttumaan?

- ▣ Tuhkauksen kehitys
- ▣ Sirottelu muualle
- ▣ Ekologisuus
- ▣ Maankäyttö



Bey Heng:

HAUTAAMINEN ON KONSERVATIIVISTA

- ▣ Hautausmaakulttuurin muuttuminen on hitaampaa kuin arkipäiväämme hallitseva teknistaloudellinen kulttuuri. Hautaaminen ei ole medialle mikään törkeä rötös eikä kiihottava riemu-uutinen. Päivälehtien kuolinilmoitukset eivät kerro myöskään mitään oleellista itse hautaamisesta eikä hautausmaakulttuurista. Edesmenneiden muistokin uhkaa hiipua kiihkeästi eteenpäin hyökkäävän aikamme pauhuun. Ulkoisen mielenkiinnon puute on helppoa ymmärtää.
- ▣ Hautausmaakulttuurimme on kuitenkin paraikaa kokemassa isoa murrosta. Viimeksi jotain vastaavaa koettiin kun puiset tai valuraudasta valmistetut hautaristit 1800-luvulla vaihtuivat kivistä veistettyihin hautamuistomerkkeihin ja aikaa kestäviä hautamuistomerkkejä ryhdyttiin hankkimaan aivan tavallisille rahvaan perheille.
- ▣ Kaupungistuminen aiheutti runsaat kaksisataa vuotta sitten vaikeuksia haufausmaiden sijoittumiseen. Kaupunkien keskustojen pienet elitistien hautausmaat täyttyivät ja uusia rakennettiin kaupunkien ulkopuolelle. Kun uskomukset ”ruumiin ylösnousemuksesta” samaan aikaan harsoontuivat, kehitettiin Pohjois-Italiassa ja Saksassa krematoriotekniikka ja tuhkatut kaupunkivainajat onnistuttiin vielä vuosikymmeniä hautaamaan asutuksen lähiympäristöön. Tuhkatun hautasija vie hautausmaan pinta-alaa noin 5% arkkuhautaam verraten ja lisäksi tuhkan ”maatumisajasta” voidaan keskustella varsin vapaamielisesti. Suomessa sotien jälkeinen siirtolaisuus ja sotakorvauksien ansiosta teollistuminen ja kaupungistuminen tapahtuivat vasta 1945 jälkeen. Nuo muutokset aiheuttivat kaupunkien hautausmaille aivan uudenlaiset paineet.

HAUTAUSMAIDEN KEHITYSNÄKYMÄ

- Kun tuhkauksen myötä hautausmaita ei enää tarvitse jatkuvasti laajentaa ja kun hautamuistomerkkien vaikutelma-arvo on vähenemässä, muodostuvat kaupunkien hautausmaat tulevaisuudessa arvostetuiksi "hiljaisuuden puistoiksi". Kun kiire ja paine ulkopuolella alati kasvaa, tarvitsemme luonnonläheisiä paikkoja mieliemme tasapainottamiseen. Isoiksi kasvaneiden kaupunkien sisälle jääneet hautausmaat täyttävät oivallisesti tämän tarpeen. Niillä on luonnonkauneuden lisäksi rakkaudellisen muistamisen arvokas anti. Muistolehtojen ja tuhkan sirottamisen suosion kasvaminen johtaa siihen, että haudat eivät enää hallitse vaikutelmaa, muistolehdot ovat vain kauniita puistomaisia kumpuja. Koko vaikutelma hautausmaasta on muuttumassa.

SUKUHAUTA HAUTAMUOTONA

- Hyvin hoidetut sukuhaudat ovat jo kauan olleet hautausmaakulttuurin arvokkaimpia osia. Ne syntyivät aikanaan kiinteiden ja samalla paikkakunnalla kauan asuneiden sukujen rakennuttamina. Oma aikanamme työkulttuuri on muuttunut, suvut hajaantuvat ja tavaksi on tullut, että perhekunnat muodostavat omia "perhehautoja" pois muuttamilleen paikkakunnille. Saman suvun hallussa on useita pieniä hoidettavia hautoja eri paikkakunnilla. Arvostettu yhteys on hajoamassa ja hautojen vaikutelmallinen taso laskemassa. Muistolehtojen ja sirotusalueiden suosio kasvaa, niitä ei tarvitse hoitaa, ne ovat seurakuntien "yleishoidossa". Virinnyt kiinnostus juuriimme on palauttanut vanhojen kunnon sukuhautojen arvostuksen siellä missä niitä on säilynyt. Latistumassa olevat hautausmaat kaipaavat myös kohokohdikseen isompia hyvin hoidettuja sukuhautoja. Ne tuovat hautausmaalle tuiki tarpeellista "ajattomuuden" henkeä. Kun yhteen pieneenkin sukuhautaun voidaan tuhkaton haudata kymmeniä vainajia, ei kiusallinen täyttyminen enää uhkaa niitä. Uurnahautaus suosii sukuhautaperinteen uusiutumista.

VAPAUTUMINEN HAUTAPAIKAN SIDOKSESTA

- Nettiin rakennetulla hautamuistomerkillä on tulevaisuutta ajatellen yksi erinomainen piirre, se ei välttämättä sido hautaamista ko. hautaan. Tosiasia on, että itse haudassa ei kauan ole mitään vainajaa, jota muistella. Muistaminen on mielen työ ja se tapahtuu arjen vaihtuvissa olinpaikoissa. Se onko vainaja haudattu juuri sukuhautaan, hautaan jossain muualla maailman äärissä tai vaikka hänen tuhkinsa olisi sirotettu jollekin sirotusalueelle, ei estä muistokirjoituksen laatimista sukuhaudan muistomerkkiin. Jokaiselle suvustaan kiinnostuneelle on laaja lähisukulaisista kertova hautamuistomerkki yhdysside, joka kulkee vaivattomasti mukana siellä missä liikutaan. Hautamuistomerkki netissä kuvaa erinomaisesti kehittyneen aikamme uusista mahdollisuuksista.
- Tämän asian nimi ei todellisuudessa tulisi olla mikään 'Hautamuistomerkki internetissä' vaan yksinkertaisesti: "Tiedotus ohitetusta, nautitusta, kärsitystä, taistellusta, elämästä ajassa".

Kiitos!
eiija.leskinen@viheroksa.fi

